

ágazati tervezési és támogatási rendszer bevezetése.”

Érdemes átböngészni a felhasznált és ajánlott szakirodalom jegyzékét, mert sokrétű, szerteágazó és korszerű szakirodalommal találkozunk. A Mellékletben grafikonok, táblázatok, ábrák, statisztikai adatok segítik, teszik teljessé a könyv értelmezését, felhasználását.

Ezt a hiánypótló munkát mindazoknak ajánlom, akik az oktatás, szakképzés, felnőttképzés kérdéskörrel, de ezen belül is a tervezéssel, finanszírozással foglalkoznak, oktatóknak, kutatóknak, egyetemi hallgatóknak, minisztériumi tervező, döntéshozó szakembereknek.

MAGYAR ERZSÉBET

Pataki Gyula, *Fiúkfalva Emlékalbum* szerk. Makai Éva (Budapest: Magyar Pedagógiai Társaság, 2007)

A Magyar Pedagógiai Társaság megtisztelő kötelességének tett eleget, amikor Pataki Gyula – a Fiúkfalva egykori Gyuszi bácsija szándékának megfelelően közreadta azt az Emlékalbumot, mely a magyarországi gyermekvédelem alig ismert, kiemelkedő vállalkozását örökítette meg. Az utókornak egy a dolga, hogy összegyűjtse és feltárja a dokumentumokat, s a Fiúkfalva emlékéit elhelyezze a gyermekvédelem és a XX. századi pedagógia történetében.

A Mécses Keresztyén Ifjúsági Egyesület gondozásában, Debrecenben jelent meg Pataki Gyula „Nem erővel sem hatalommal...” című könyve, mely

az egykori fiúkfalvai nevelőotthon mindennapjaiba ad bepillantást. Először a Valahol Európában című filmben találkozhattunk az Emlékalbum témájával. A szerző pedagógiai munkájához kimeríthetetlen tartalékot halmozott fel azon tapasztalatokkal, hogy a legkritikusabb időben élhetett együtt olyan gyerekekkel, akik a nyers, kegyetlen életből kaptak ízelítőt.

A nevelőotthonba úgynevezett „csavargó fiatalok” kerültek, akik számára a Debrecen városához közel fekvő tanyai épületben lehetőség nyílt egy családi közösség kialakítására. Debrecen az évszázadok sodrában sokszor menedékváros volt. Tatár-, törökdúlásból, elszegényedésből talált oltalmat a zaklatott települések ide menekülő lakossága. „Körülötte népek vihara, nézett át bércecs Bihorba, nem védte falait bástya, torony, csak a hit...” (Grefás Pál) A város sajátos „kálvinista” légköre, belső lelki ereje, összetartó ereje átformálta, beolvastotta a sokfelől színben, lelkeségben érkezőket. Köztük sok volt a kétes elem - és megdöbbenően sok a gyermek. Talajtalanul, szállás és betevő falat nélkül. A közösség vezetését Szekeres Mihály és Pataki Gyula vállalták, naplót írtak a Fiúkfalva életének minden mozzanatáról. E napló alapján dolgozta fel a szerző Fiúkfalva egész életét, némi bepillantást adva abba a küzdelembe, amit az évek során vívtak meg egyénenként és közösen az emberibb életért. A történet azért érdekes, mert szinte nincs egyetlen olyan mozzanata sem, ami nem közösségben és nem a mindenkit ért szorongatottságban nyilvánult volna meg.

A vezetők abban hittek, hogy meg tudják valósítani azt a pedagógiai elvet, melyet Karácsony Sándor fogalmazott meg: „Autonómiát adni a gyermekek birodalmának. Értsük meg jól: szabadság helyett önkormányzatot... Előnye, hogy a gyermekek felügyelet alatt, sőt irányítás mellett... mégis egymás között könnyebben élhetik a maguk életét...” A családonkénti esti bibliaolvasás és az azt követő beszélgetés erősítette a fiúkban a hitet, hogy az otthonban becsületesen dolgozó emberekké válhatnak.

Később az otthonban már ők nevelhetik a fiúkat, és irányíthatják az otthon életét. Ennek értelmében a fiúk vállalták, hogy tizenhárom, tizennégy éves korukban beülnek az iskolapadba, és az első, második elemi iskolai végzettség mellé megszerzik legalább a hatodik osztályos bizonyítványt.

A Fiúkfalva nevelési alapelvei közé tartozott még a felbomlott családi élet pótlása, a családi életközösségbe való visszahelyezés „Az alapbetegség mindenütt ugyanaz volt: öröminség, szeretethiány. Itt csak egyetlen gyógymód alkalmazható: sok-sok öröm, szeretet... bőséggel tékozolva adott szeretet.” Igyekeztek pótolni mindazt, amit eddig nem kaptak meg: örömet, játékot, szeretetet. A legtöbb gyereket a szülők eldobták vagy koldulásra kényszerítették. Nem szerették őket. Rongyos, elhanyagolt állapotukban nem is voltak különösen szeretetre méltóak. Alapelv volt a munkára nevelés is, mert az otthon önellátásra rendezkedett be. Eddig ezek

a gyerekek rendszeres munkát nem végeztek.

Pataki Gyula, a „Nagyfőnök” egyszerűen megállapítja, hogy újra és újra elszökdő, lopásról, munkakerülésről, véres verekedésről leszokni nem képes neveltjei csak azért térnek vissza hozzá, mert „a sors mindig újra együvé tereli őket”, vagyis: mert sehol egyebütt nem fogadják be őket. S közben arról győződik meg minduntalan, hogy alapjában véve nem rosszak ezek a gyerekek.

Fiúkfalva több volt ugyan, mint menhely, de a fegyelem nem szilárdulhatott meg, mert nem vált belső fegyelemmé, s a vezető sem vált igazán vezérré, mert nem hívta életre a serdülők belső vezetését.

A krónika dokumentum hitelességű emlékezés arra, hogy a legnehezebb időkben sem halt ki az emberekből a mások sorsáért érzett felelősség. „Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért.” (Révész püspök)

Megszűntek az intézmény létezésének külső feltételei. A Fiúkfalva fiainak is útra kellett kelniük. Volt, aki megtalálta az utat az életbe, volt, aki az akkor induló állami „fiúvárosba” került – ahol a nevelésből már elmaradt az evangéliumi gondolat.

A Fiúkfalva pedagógiai története igen tanulságos a mai fiatal pedagógusok és gyermekvédelemmel foglalkozók számára is.

NASZÁKNÉ CSERFALVI ILONA